

А В С Т Р И Я.

2-го марта открыты заседания областных сеймов во всех провинциях Австрии, кроме Галиции, Трансильвании, Венгрии и Венецианской Области. „Ostdeutsche-Post“ в прошедшем году приветствовала эти события чуть ли не восторгом, возлагавшая самые большие ожидания на деятельность областных сеймов, в нынешнем году смотреть на дело с совершенно другой точки зрения. Безплодность последней сессии имперского сейма заставляла предполагать, что столь же непродуктивными будут и труды областных сеймов. Къ тому же заключению ведет краткость предстоящей сессии; правительство намерено закрыть ее в первой половине апреля, между тем, как в прошедшем году она продолжалась более трех месяцев. Что можно сказать в полтора месяца, особенно при той бездельности формальных занятий, с которыми сопряжено начало каждой сессии? В довершение всего, чисто-политическая оппозиция, место которой, по видимому, на Имперском, а не в областных сеймах, разражается в них с еще большею силою, чѣмъ прежде. Одинадцать представителей чешской партии, отказавшись (въ июль прошедшаго года) от своих полномочий в имперском сейме, выскажутъ в Прагѣ все то, что накопило у них на сердце въ последнее время. Не трудно предвидѣть, что шлезвиг-голштинский вопросъ сдѣлается предметомъ оживленных прений на сеймахъ Богемскомъ, Моравскомъ, Тирольскомъ и Далматинскомъ. Негерманское население Австрии не может не протестовать противъ предпринятія, до такой степени чуждаго его интересамъ. Даже в нижне-Австрийскомъ сейме (засѣдающемъ въ Вѣнѣ) можно ожидать столкновений между министерствомъ и депутатами. Дело въ томъ, что Шуцелька, ультра-либералъ, популярный писатель и членъ нижне-Австрийскаго сейма, подвергся, въ промежутокъ между сессиями, судебному осужденію за какой-то ничтожный проступокъ противъ законовъ печати. Министерство признало его потерпевшимъ чрезъ это право засѣдать на сейме, и распорядилось производствомъ новыхъ выборовъ. На этихъ выборахъ значительное большинство голосовъ оказалось въ пользу Шуцельки. Нижне-Австрийскому сейму предстоитъ опредѣлить, на чей стороне право—на стороне избирателей или на стороне министерства.

И Т А Л І Я.

Изъ Рима сообщаютъ, что генералъ Монтебелло издалъ приказъ по французскимъ и папскимъ войскамъ, въ которомъ строго осуждаются бывшія недавно въ городѣ столкновения. Генералъ напоминаетъ солдатамъ, что они должны защищать одно общее дело, и надеется, что для прекращения боиорядковъ будетъ достаточно этого предостереженія. Не смотря на это, 4 марта на площадяхъ Барбарини и Трево происходили снова столкновения, во время которыхъ съ обѣихъ сторонъ много легло раненныхъ. Увѣряютъ, что кардиналъ Меродъ удаленъ изъ Рима папскихъ драгунъ и егерей.

Т У Р Ц І Я.

— Турецкое правительство заключило небольшой заемъ подъ залогъ десятины, для восстановления на военную ногу 48-ми батальоновъ резерва, призванныхъ на берега Дуная.

Ф Р А Н Ц І Я.

— Несколько членовъ демократической оппозиціи Законодательнаго Корпуса предлагаютъ уменьшить цифру набора за 1864 годъ со ста тысячъ на восемьдесятъ тысячъ человекъ. „Opinion Nationale“ (редактору которой, Геру, также принадлежитъ въ числу оппозиционныхъ депутатовъ) возражаетъ противъ этого предложенія, несогласнаго, по ея мнѣнію, съ настоящими положеніемъ дѣлъ въ Европѣ.

— Въ Северномъ департаментѣ Стьевенаръ, кандидатъ оппозиціи, одержалъ верхъ надъ Буателлемъ—большинствомъ 16,159 голосовъ противъ 13,425. На выборахъ 31-го мая Буателль былъ официальнымъ кандидатомъ; теперь правительство осталось нейтральнымъ, но только по имени. Избрание Буателля было уничтожено Законодательнымъ Корпусомъ вслѣдствіе грубыхъ злоупотребленій власти, которыми оно сопровождалось.

— Сессія законодательнаго корпуса, вѣроятно, будетъ продолжена еще на мѣсяць.— До 24-го апрѣля, такъ какъ разсмотрѣніе бюджета и представленныхъ къ нему поправокъ, во время которыхъ снова будутъ затронуты разные внутренніе вопросы, займетъ много времени.

— „Moniteur universel“ отъ 12 числа извѣщаетъ, что императоръ принималъ наканунѣ герцога саксен-кобургскаго, который, какъ говорятъ, намеренъ также посѣтить Лондонъ.

— Тотъ же „Moniteur“ опровергаетъ извѣстіе, сообщенное о близкомъ возвращеніи во Францію генерала Базена.

Г Е Р М А Н І Я.

По поводу болѣзней престарѣлаго вюртембергскаго короля „Германская Всеобщая Газета“ говоритъ, что въ Штутгартѣ съ прискорбіемъ ожидаютъ его дня на день его кончины. Въ послѣдніе годы онъ неразъ былъ очень опасно боленъ, но при помощи доктора Людвигъ, преодолевая эти недуги діетою и твердою волею. Теперь врачи уже не скрываютъ опаснаго характера его болѣзни, при совершенномъ отсутствіи аппетита и полномъ упадкѣ силъ. У короля образуется водянка въ груди. Управление государственными дѣлами ввѣрено совѣту министровъ подъ предѣлительствомъ военнаго министра.

ШВЕЦІЯ И НОРВЕГІЯ.

Въ Швеціи происходитъ народное движеніе въ пользу вооруженнаго заступничества за Данію. Передъ домою датскаго посланника въ Стокгольмѣ совершаются демонстраціи. До сихъ поръ нельзя еще опредѣлить, устоятъ ли правительство противъ этого движенія, или послѣдуетъ за нимъ.

— Множество шведскихъ волонтеровъ отправляются въ Данію, чтобы вступить въ датскую армию въ званіи рядовыхъ, или же офицеровъ и медиковъ.

— Король Карлъ XV, откроевъ 17-го марта въ Христианіи засѣданіе норвежскаго стортинга.

pruskim, chwiać się poczyna. Posiedzenie sejmowe dnia 10 marca, na którym miała zapasć uchwała, oddająca feldmarszałkowi Wrangel dowództwo nad wojskami związkowymi sasko-hannoverskimi, nie w tej mierze nie postanowilo, i obrady odesłano na dzień 14 tegoż miesiąca. Danja oświadczyła, że rozkaz zatrzymania w portach i chwywania na morzu okrętów niemieckich jest odwetem za to, że związek niemiecki pozwał księżciu Fryderykowi na Augustenburgu przebywać w Kiel, lubo ani sejm, ani żadne państwo prawowitości jego rozszczeń dotąd nie uznało. Sejm frankfurcki z równą ogólnością odłożył rozwiązanie wniesienia pełnomocnika hannoverskiego, który domagał się wypowiedzenia przez Związek wojny Danji, jeżeli zatrzymane lub schwytane okręta niemieckie wnet uwolnionemi nie będą.

To wszystko, cośmy wyżej powiedzieli, powinno ludzi uważnych przekonać, że Austria i Prusy wracają do dawnego wpływu na ogólne sprawy niemieckie, że gorączkowe pochopy, które król wirtenberski tak trącił zawrótem głowy (Schwindel) nazwał, z każdym dniem stygną; że chociaż książę Ernest sasko-koburgski, najgorętszy zwolennik oderwania księstw niemieckich od Danji, do Paryża przybył i dnia 11 marca z cesarzem Napoleonem, w sprawie księcia Fryderyka na Augustenburg radził, w obec atoli traktatu londyńskiego, podpisanego przez wielkie mocarstwa dnia 8 maja 1858, wszelka twoga o wybuch wojny europejskiej, byłaby tylko skutkiem chorobliwej wyobraźni, lub występnych i niegodnych ludzkości pragnień.

Doniesienia dziennikarskie o wzburzeniu umysłów w Szwecji, o swawoli pospólstwa stockholmskiego, które powybijało okna ministrowi spraw zagranicznych hrabiemu Manderstroem za to, że odradza udzielenie zbrojnej pomocy na lądzie i morzu sąsiadnemu królestwu, nie mają żadnego znaczenia i nie wpływają na mądrą przeczność Karola XV, bo nie podobna, aby nie widział, że namiętny opór Danji, jak równie namiętne rozszczeczenia drugorzędnych państw niemieckich, przeskracają granice sprawiedliwości i rozsądku.

Łatwo pojąć jak ogólnie postępowała Anglija, Francja, Rosja i Szwecja, niecierpliwie musi zwolenników powszechniej europejskiej wojny—ale rzecz daremna; rzady, którym Opatrzność powierzyła dółę świata, nie dadzą się ani zastraszyć ani sprowadzić z raz obranej drogi wrzaskiem zagorzałców, którzy nic nie mając do stracenia, niedbają o klęskę tych, co uczciwą pracą byt własny i rodzin swoich zabezpieczają w pocie czoła usiłują.

Dla ukojenia mimowolnych obaw miłośników pokoju, skutecznie posłuży list cesarza Napoleona pisany do Józefa Pease, prezesa Towarzystwa pokoju w Londynie. Wiadomo, że grono mężów przenikniętych bojaźnią Bożą i głębokiem uczuciem chrześcijańskiem, użyczyło słub pracowania z całej duszy, nad utrzymaniem pokoju. Dotąd znaczna usilność nie wydała pożądanych owoców, ale żadne serce prawe nie odmówi hołdu uszanowaniu i wdzięczności tym enotliwym dążeniom. Kropla wody ciągle spadająca przebija kamień; przy błogosławieństwie boskiem, głos ludzkości, głos prawdy wysłuchanym nakoniec zostanie. Owoż Towarzystwo pokoju przesłało Napoleonowi III adres za pomysł kongresu. W odpowiedzi swojej cesarz najszczerzej dziękuje, za uznanie statecznej swojej troskliwości o ustalenie pokoju powszechnego na niezachwianych podstawach.

Na dworze angielskim odbył się obrzęd chrztu wnuka królowej Wiktorji, dnia 10 marca; wysokie sfery polityczne od samego poranku były nadzwyczaj ożywione, a lubo najjaśniejsza pani chciała zachować największą skromność, lubo deszcz ulewny zdawał się sprzyjać jej chęciom, przepych jednak możnowładztwa angielskiego wystąpił w całym blasku. Nowonarodzony miał za rodziców chrzestnych królowę Wiktorję i króla Belgów; długi szereg najbliższych spokrewnionych książąt domów panujących, angielskiego, duńskiego, pruskiego, sasko-koburgskiego i hesskiego przyłączył się do religijnego obrzędu, który spełnił arcy-biskup Canterbury przy pomocy biskupa londyńskiego. Wnuk królowej otrzymał imiona Albert-Wiktor książę Walji.

Arcy-książę Maksymilian z małżonką swoją Szarlota królowną belgijską, dnia 11 marca wyjechał z Paryża do Londynu, skąd wrócić do Miramare. Według wiarogodnych urzędów, w ciągu pobytu swego w Paryżu, przyszedł cesarz meksykański miał zaparować traktat z Francją, który przybierze moc obowiązującą, wnet po przybyciu cesarza do zaatlantycznej stolicy. W ten sposób, wyprawa meksykańska pomyślnym skutkiem zostanie uwieńczona, bogdajby szczęśliwie dla tego prześlicznego, a tylu wstrząśnieniami znanego kraju!

Przez Messynę nadeszła wiadomość, że zbурzenie warowni na wyspie Korfu, wstrzymano z rozkazu rządu angielskiego; teraz depesza telegraficzna z d. 11 marca, wysłana z Triestu potwierdza rzeczywistość tego doniesienia.

Dzienniki turyńskie zwiastują, że rząd włoski postanowił zatoczyć dwa obozy, każdy złożony z 80 tysięcy żołnierzy; jeden między Pawją i Pizzighetone, drugi w Bolonji, tudzież, że zwierzchność morską przeznaczyła Messynę na główny skład żywności dla floty włoskiej.

Według listów pisanych z Pekinu, a ogłoszonych w Monitorze powszechnym, wojska cesarsko-chińskie odniosły stanowcze zwycięstwo nad powstańcami Taipingów i miasto Nankin było już bliskie upadku.

Bystry dotąd ruch wypadków nagle wstrzymał się jakby na jakie zarodziejskie zakłęcie; cieszmy się z tego, bo ta cisza zwiastuje bliskość pokoju i otworzy możliwość ziczenia tych ulepszeń społecznych, jakie rządy przedsięwzięły, a których rozwój tamują tylko rozdrażnione zamachy wichrzyielskie!

A U S T R J A.

Dnia 2 marca otwarte zostały posiedzenia sejmów prowincjonalnych we wszystkich krajach Austrii, z wyjątkiem Galięi, Siedmiogrodu, Węgier i Wenecji. „Ostdeutsche-Post“, która w roku przeszłym ten wypadek niemal z uniesieniem witała, obecnie zapatrjuje się na sprawę całkiem z innego stanowiska. Bezowocność ostatniej sęssji sejmu cesarstwa każe wnioskować, że również bezowocnemi będą sejmów prowincjonalnych prace. Do takiego wniosku skłania też krótkość czasu wyznaczona na obrady; rząd projektuje zamknąć posiedzenie w pierwszej połowie kwietnia, kiedy tymczasem w roku przeszłym sejm przez trzy miesiące obradował. Półtora miesiąca czasu, zwłaszcza jeśli się będzie miało na uwadze niewyczerpaną moc pracy czysto formalnej, której uniknąć niepodobna w początku każdej sęssji, jakież może dać pole do działania? Na dobitkę, opozycja czysto polityczna, dla której pla e.n występowania byłby powinien, jak się zdaje, sejm cesarstwa, nie zaś zgromadzenia prowincjonalne, ledwie usilnł niż przedtem walczyć obrady. Jedenastu przewodców stronnictwa czeskiego, którzy w czerwcu roku zeszłego zrzekli się swych pełnomocnictw na sejm cesarstwa, wypowiedzi w Pradze wszystko, co ostatniemi czasy ich dolegało. Nietrudno przewidzieć, że sprawa szlezwiskoholsztyńska będzie materją ożywionych rozpraw na sejmie czeskim, morawskim, tyrolskim i dalmackim. Ludność nie niemiecka Austrii niepodobna ażeby nieprotestowała przeciwko przedsięwzięciu, które tak dalece jej interesom jest obce. Nawet na sejmie Niższej Austrii, zasiadającym w Wiedniu, można przewidywać starcie pomiędzy ministerstwem a postami. Powód do tego jest następujący. Ultra-liberalista, pisarz popularny i członek sejm Niższej Austrii, Schuselka, w przerwie pomiędzy dwiema sęssjami podpał sądowi za jakieś liście wykrecone przeciwko prawu o prasie. Ministerstwo zawyrokowało, że Schuselka stracił przez to prawo zasiadania na sejmie i nakazało nowe wybory. Na tych wyborach znaczna większość głosów okazała się na stronie Schuselki. Sejmowi tedy Niższej Austrii wyrzec przyjdzie: kto z dwójga, ministerstwo, czy też wybory mają prawo po sobie.

—Austrijska „General-Correspondenz“ zbija pogłoski rozsiewane przez dziennikarstwo włoskie o nadzwyczajnych uzbrojeniach Austrii w prowincji Weneckiej.

W Ł O C H Y.

Donoszą z Rzymu, że generał Montebello wydał do wojsk francuzkich i papieskich rozkaz dzienny potępiający surowo zaszkę niedawno starcie. Generał przypomina żołnierzom, że obowiązani są bronić jednej wspólnej sprawy, i wynurza nadzieję, że dosyć będzie tej przestrogi dla ukroczenia nieporządku. Pomimo tego, w dniu 4-ym marca, na placach Barbarini i Trevo nastąpił znowu starcie, w skutek których wielu ze stron obu odniosło rany i guzy. Utrzymują, że kardynał Mérode wyprawił z Rzymu dragonów i strzelców papieskich.

T U R C J A.

Rząd ottomański zaciągnął niewielką pożyczkę na zastaw dziesięciny, a to dla postawienia na stopie wojennej 48-ми bataljonów rezerwy, powołanych nad brzegi Dunaju.

F R A N C J A.

— Kilku członków stronnictwa opozycyjnego w cieie prawodawczém zaproponowało zmniejszenie liczby popisowych w r. 1864 ze stu tysięcy na osmdziesiąt. „Opinion Nationale“, której redaktor Guérault również należy do koła posłów opozycyjnych, powstaje przeciwko propozycji, która według tego dziennika, nieodpowiada obecnemu stanowi rzeczy w Europie.

— W departamencie Nord kandydat opozycyjny Stievenard odniósł zwycięstwo nad Boistellem, większością 16,159 głosów przeciwko 13,425. Na wyborach dnia 31 maja Boistelle występował jako kandydat rządowy; teraz zaś rząd trzymał się na stronie, ale tylko pozornie. Wybór poprzedni Boistella ciało prawodawcze unieważniło z powodu krzyżących nadzieję władzy, do jakich w tym akcie się uciekało.

— Zamknięcie sęssji ciała prawodawczego będzie podobn jeszcze raz odroczone na miesiąc, do d. 24 kwietnia; rozważenie bowiem budżetu i złożonych doń poprawek, przy czém potracić się muszą rozliczne zagadnienia w sprawach domowych, nie mało zabierze czasu.

— „Monitor powszechny“ pod dniem 12 marca donosi, że cesarz w przeddzień przyjmował księcia sasko-koburskiego, który, jak utrzymują, zamierza także nawiedzić Londyn.

— Tenże dziennik zbija wiadomość podaną przez „la France“, że generał Bazaine ma ryćko powrócić z Meksyku do Francji.

N I E M C Y.

Z powodu niemocy sędziwego króla württembergiego, „Niemiecka Gazeta Powszechna“ powiada, że w Stuttgardzie z dnia na dzień oczekują ze smutkiem jego zgonu. W ciągu lat ostatnich król po kilkakroć niebezpiecznie zapadał, ale z pomocą doktora Ludwiga, pokonywał cierpienia djetą i siłą woli. Teraz lekarze już nie mają niebezpieczeństwa charakteru jego choroby, w której zupełny brak apetytu i ostateczny upadek sił zapanował. W piersiach króla poczęła się formować wodna puchlina. Zarząd sprawami państwa porządko radzie gabinetu pod prezydencją ministra wojny.

S Z W E C J A I N O R W E G J A.

W Szwecji panuje ruch narodowy na rzecz zbrojnego wystąpienia w obronie Danji. Przed domem posta duńskiego w Stockholmie odbywają się demonstracje. Dotąd jednak trudno przewidzieć, czy rząd się oprze temu prądowi, czyli też za nim pójdzie.

— Mnóstwo szwedzkich ochotników udaje się do Danji, ażeby tam wstąpić do wojska, jako szeregowcy, oficerowie lub lekarze.

— Król Karol XV zagaja dnia 17 marca posiedzenia storthingu norweckiego w Chrystjanji.

ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОТДѢЛЪ.

ЕЛЕНА ИОАННОВНА, ВЕЛИКАЯ КНЯГИНЯ ЛИТОВСКАЯ И КОРОЛЕВА ПОЛЬСКАЯ.

(ИСТОРИЧЕСКИЙ ОЧЕРКЪ).

(Продолженіе).

Но въ сущности Іоанна сперва не расположенъ былъ выдать старшую дочь свою за литовскаго великаго князя и уклонялся отъ этого союза, имѣя для нея другіе виды. Въ драгоценномъ собраніи актовъ, относящихся до сѣверо-западной Россіи, собранныхъ Игнаціемъ Даниловичемъ и изданныхъ Иваномъ Сидоровичемъ подъ добросовѣстной редакціей М. А. Круповица, во 2 т. стр. 229, въ примѣчаніи къ № 2, 049, (*) находимъ относительно этого предмета слѣдующую замѣтку: „Настоящей причиною уклоненія Іоанна отъ отдачи Александру руки Еленіной было какъ желаніе Царя выдать ее за мужа за русскаго короля и австрійскаго принца Максимилиана, чю Царь нѣсколько разъ добивался. Еще въ 1490 году Іоаннъ долженъ былъ заключить трактатъ съ Максимилианомъ, коимъ первый обязывался помогать послѣднему завладѣть Венгріей; этою, съ своей стороны, долженъ былъ оказать русскому Царю помощь къ возвращенію Киевскаго княжества и другихъ русскихъ земель, оставшихся еще въ обладаніи Литвы. Но и сказанный трактатъ и предполагаемый брачный союзъ не состоялся, за требованіемъ Іоанновичемъ, чтобы Елена не перешла православною вѣрой и чтобы въ Вильнѣ сооружена была для нея часовня. На эти предложенія Максимилиановъ посоль. Делаторъ не согласился, подъ предлогомъ неполученія на то уполномочій.“

Въ послѣдствіи, когда не осуществились уже планы Іоанновича относительно родственнаго союза съ Максимилианомъ, онъ сталъ благосклоннѣе смотрѣть на союзъ съ Александромъ.

Въ доказательство того, какъ Александръ заискивалъ въ Іоаннѣ, можетъ служить то обстоятельство, что въ продолженіи одного 1493 года, въ Москвѣ было пять литовскихъ посольствъ, но разнымъ предметамъ. Хотя Іоаннъ и принималъ ихъ дружественно, но не смотря на то, подшучивалъ надъ послами, давалъ имъ двусмысленные ответы.

Не станемъ приводить подробностей всѣхъ этихъ посольствъ, такъ какъ въ иныхъ не было и помину о супружествѣ Александровомъ, а излагались только безпрестанныя жалобы на овладѣніе русскими войсками литовскихъ провинцій, взяты въ плѣнъ многихъ литовцевъ и прочее. Отвѣтъ Царя посольствамъ гласилъ, что князья, перешедшіе подъ скипетръ русскаго Царя, неволи были слугами московскихъ монарховъ. Литва, воспользовавшись невзгодою Россіи, овладѣла ихъ землями. Теперь же нѣтъ времена наступили. На завтра же посольства, отчего Іоаннъ ставитъ свое имя выше Александра, Царь отвѣчалъ, что онъ это дѣлаетъ не изъ высокомерія, а потому, что онъ Государь болѣе обширныхъ Богомъ ему врученныхъ земель. (**)

Между тѣмъ Александра не оставалась мысль породниться съ грознымъ Царемъ Московскимъ. Въ бытность въ Москвѣ, все въ томъ же 1493 году, послалъ онъ, литовскаго маршала Станислава Глебовича, послѣдній бывъ на шумномъ пиру у упоминаемаго уже прежде московскаго боярина, князя Ивана Юрьевича Патрикева, старался отъ него выведать, расположенъ ли Московскій Государь выдать дочь свою за Литовскаго Государя. Патрикевъ не смѣлъ умѣтливѣе вести рѣчь о столь шкотовомъ предметѣ среди брачныхъ и, потому не далъ посылу никакого отвѣта. Затѣмъ уже на слѣдующій день, когда литовскій маршалъ, находившійся на единѣ съ княземъ Иваномъ Юрьевичемъ, открылся, что ему дано тайное порученіе выведать о мнѣніи Великаго князя относительно этого предмета, князь отвѣтилъ ему тоже, что уже прежде отвѣтивъ погородскій воевода полоцкому намѣстнику (смотри выше), именно, что не слѣдуетъ искать руки великаго князя, прежде заключенія вѣчнаго мира. На вопросъ же посла, какихъ же условий требуется для заключенія такового мира, князь сказалъ, что Литвъ слѣдуетъ отказаться отъ домогательства лишнихъ предметовъ, именно согласиться на уступку Россіи, требуемыхъ ею земель и городовъ.

Въ тоже время явился новый искатель руки одной изъ дочерей царя Іоанна Васильевича. (Отъ Софій Палеологъ у Іоанна было 10 дѣтей, въ томъ числѣ 5 дочерей). Лѣтомъ 1493 года, въ Москву прибылъ варшавскій староста Иванъ Подольскій посломъ отъ мазовецкаго князя Конрада, съ просьбой отдать его государю руку одной изъ дочерей Іоанновича. Хотя великій князь и не отвергъ этого предложенія, но какъ всеръ былъ занятъ задуманными имъ противъ Литвы планами, то и поручилъ своему послу, отправленному въ маѣ къ Конраду, предложить послѣднему соответственные тому условія, именно: безотговорочно оказывать Россіи содѣйствіе во всякой войнѣ, которую она предприметъ противъ Польши или Литвы и не вѣсть принести въ даръ города и отборныя имѣнія. Конечно, сохраненіе въ неприкосновенности исповѣдаемой великою княжною религіи было включено въ число непобѣдимыхъ условій. Незавѣстно однако, отчего этотъ брачный союзъ не состоялся (**).

Между тѣмъ Іоаннъ не торопился выдать дочь за Александра и болѣе и болѣе присоединялъ литовскихъ земель. Онъ не захватывалъ чужое, какъ выражались литовскіе послы, а только возвращалъ Россіи земли, въ прежнія злоупотребляемаго времени отнятыя отъ нея западными ея соседями Литвой.

Продолженіе впрѣдѣ.

Статистическія таблицы Россійской Имперіи, издаваемыя, по распоряженію г. министра внутреннихъ дѣлъ центральнымъ статистическимъ комитетомъ.

(Продолженіе).

Номенклатура населенныхъ мѣстностей до чрезвычайности разнообразна и исчислить ихъ весьма трудно.

(*) Скарибъ дипломатъвъ папскихъ, царскихъ, королевскихъ, княжескихъ etc., послужающаго до критическаго выясненія дѣлѣвъ Литвы etc., зѣbral Ігнацы Даниловичъ, а зъ погонныхъ рекопистовъ выдалъ Іаа Сидоровичъ, Вильно, 1862, 2 т. П. Р. Карамзина т. VI, стр. 2, 45 (изд. 1819). Колодзинъ т. II, стр. 262. (***) П. Р. Карамзина, т. VI, стр. 227 и Дз. Нар. Лит. Нарбата стр. 288—291.

Дозволено Цензурою.— Вильно, 6-го марта 1864 года.

DZIAŁ LITERACKI.

HELENA, WIELKA KSIĘŻNA LITEWSKA I KRÓLOWA POLSKA.

(SKICZ HISTORYCZNY).

(Dalszy ciąg. Ob. N. 25)

Лецъ въ истocie Jan въ początkachъ неbardzo pragnął wydać starszą córkę swoję за w. księcia litewskiego. i stronil od tychъ звязzkówъ, mającъ dla niej co innego на widoku. Wъ swaemъ zbiorze aktówъ, odnoszącychъ się do północno-zachodniej Rossji, zebranychъ przez prof. Ignacego Daniłowicza, a wydanychъ przez Jana Sidorowicza pod sumienną redakcją M. Krupowicza *) w T. II-m, на str. 229 w nocie do № 2049, znajdujemy въ tymъ względzie następujące uwagi: „Właściwa przyczyna odmowienia Heleny wъ małżeństwie Aleksandra wyraziła się въ tymъ, że Jan pragnął wydać córkę за Maksymiljana, króla rzymskiego i księcia austriackiego i czynił o to kilkakrotnie zabiegі. Jeszcze roku 1490 d. 16 sierpnia Jan miałъ zawrzećъ traktatъ zъ Maksymilianemъ, zobowiązawszy się pomagać mu do odzyskania Węgier i otrzymać wzajemną pomoc wъ zamierzanej wojnie przeciwko Litwie, dla odzyskania księstwa kijowskiego i dalszychъ ziemъ ruskichъ, które zostawały wъ posiadaniu Litwy. Lecъ traktatъ pomieniony traktatъ jakъ i zamierzony звяззекъ małżeński nie przyszedłъ do skutku zъ powodu domagania się Jana, ażeby Helena niezmieniła greckiej wiary i miała swą kaplicę wъ Wiedniu, na co posel Maksymiljana, Delator, się nie zgodził, składającъ się brakiemъ pełnomocnictwa.“

Познѣй, gdy się rozchwały zamiary Jana względemъ skojarzenia звязzkówъ małżeńskichъ zъ Maksymilianemъ, Jan zacząłъ przyjaźniejszymъ zaprzytać się okiemъ на звяззекъ zъ Aleksandremъ.

На dowódъ, jakъ Aleksander pragnął się zbliżyć zъ Janemъ, może służyć to, że wъ przeciągu 1493 r. było ażъ pięć poselstwъ litewskichъ wъ rozmaitychъ sprawachъ. Chocіаż Jan uprzejmie przyjmowałъ posłówъ, lecz niezważającъ на to, zartowałъ zъ nichъ nierazъ, dającъ imъ dwuznaczne odpowiedzi.

Не бѣдземъ przytaczać tutaj szczegółówъ, tychъ wszystkichъ poselstwъ, poniewiaż wъ niektórychъ niebyło nawetъ wzmianki o małżeństwie Aleksandra, a przekładane były tylko ciągłe skargi на zagarnienie przezъ rossyjskie wojska prowincji litewskichъ, на uprowadzenie wъ niewolę wielu Litwinów i t. p. Odpowiedź Cesarza posłomъ wyrażała zawsze, że księżęta, którzy przeszli podъ panowanie Cesarza rossyjskiego byli zawsze slugami ksiązątъ moskiewskichъ; że Litwa, skorzystawszy zъ niezgod wъ Rossji, opanowała ichъ ziemie; że teraz inne czasy nastają. На zapytanie, poselstwa, dla czego Jan kładnie swoje imię wyżej od Aleksandra, cesarzъ odpowiedziałъ, że robi to nie przezъ żadną dumę, ale że jest panemъ obszerniejszychъ ziemъ od Boga mu powierzonych. **)

Тимчасемъ Aleksander nie rozstawał się zъ myślą спокрениенія się zъ грознымъ Caremъ moskiewskimъ. Jeszcze wъ 1493 r. posel jego, marszałekъ litewski Stanisław Hlebowicz, podczasъ bytności swей wъ Москвѣ, znajdującъ się на szumnej uczcie u wzmiankowanego jużъ razъ боярзyna moskiewskiego, księcia Iwana Jurjewicza Patrikiewa, starałъ się wyведать u niego, czy w. księzia Moskiewskіego zezwoli на wydanie swей córki за księcia litewskiego. Patrikieвъ jednakъ uznałъ за niestosowną rozmowę o przedmiocie takъ drażliwymъ podczasъ uczty i nie dałъ posłowi żadnej odpowiedzi. Potemъ, dnia następującego, kiedy marszałekъ litewski znajdującъ się на osobności zъ księciemъ Iwanemъ Jurjewiczemъ, wyznałъ, że ma tajemne polecenie wyведzenia się u способиенію wъ tymъ względzie wielkiego księcia, książe odpowiedziałъ mu wъ tymъ samymъ prawie duchu jakъ uprzednio, jeszcze wojewода Nowgorodzki namiestnikowi podłoжиłъ mu (patrzъ wyżej), a mianowicie, że nielзя ubiegać się o rękę wielkiej księżniczki, przedъ zawarciemъ trwałego i wiecznego pokoju. На zapytanie zaśъ посла, jakie są wymagane warunki do zawarcia podobnego pokoju, książe odpowiedziałъ, że Litwie należą zъrzec się wymagania rzeczy zbytecznychъ, а mianowicie zgodzić się на ustąpienie Rossjiъ żądanychъ odъ niejъ ziemъ i miast.

Wъ tymъ czasie zjawia się nowy współzawodnikъ, ubiegający się o rękę jednę zъ cerekъ cara Jana Bazylewicza. (Zъ małżeństwa zъ Lofją Paleologъ, Jan miałъ 10-го dzieci, wъ tej liczbie 5 cerekъ). Latemъ 1493 r. przybyłъ do Москвы warszawskій starosta Janъ Podolski, wъ charakterze посла do księcia mazowieckiego Konrada, zъ prośbą o rękę jednę zъ cerekъ Jana. Chocіаż wielki książe nie odrzuciłъ tego prośbienia, gdy jednakъ cały zajęty byłъ wprowadzeniemъ do skutku zamiarówъ swoichъ przeciwko Litwie, poleciłъ więcъ posłowi swemu wyprawionemu wъ maju do Konrada, przełożyć mu stosowne warunki, а mianowicie: bezwarunkową pomocъ dla Rossji wъ wszelkiej wojnie, jaką prowadzić będzie czy to zъ Polską czy zъ Litwą, i złożenie swей narzeczonej wъ даръ miastъ i najpiększychъ dobrъ swoichъ. Rozumiałъ się, że zachowanie wъ nietykalności wiary wъyzwananejъ przezъ wielką księżnę było teżъ jednymъ zъ najgłówniejszychъ warunkówъ. Nie wiadomo jednakъ zъ pewnością, dia czego ten звяззекъ małżeński do skutku nie przyszedłъ 1).

Тимчасемъ Jan nie spieszyłъ zъ wydaniemъ swей córki за Aleksandra i zdobywałъ corazъ więcejъ ziemъ litewskichъ. Nie przywłaszczалъ onъ cudzej własności, jakъ się wyrażała пословіе litewsey, а tylko przytaczałъ do Rossjiъ ziemie odjęte wъ czasachъ niepomyślnychъ przezъ sąsiadującą zъ nimъ odъ zachodu Litwę.

(Dalszy ciągъ nastąpi).

БИРЖЕВЫЙ УКАЗАТЕЛЬ.

Санктпетербургъ, 3-го марта.

ВЕКСЕЛЬНЫЙ КУРСЪ.

Table with exchange rates for various locations like London, Amsterdam, Hamburg, Paris, and others, listing rates in rubles and kopecks.

ЦѢНЫ.

Table with prices for various goods like silver, gold, and other commodities, listing prices in rubles and kopecks.

Statystyczne tablice Cesarstwa rossyjskiego, wyd. zъ rozporządzenia p. ministra sprawъ wewnętrznychъ przezъ Centralny Statystyczny komitetъ. (Dalszy ciągъ, ob. N. 25).

Nazwy zaludnionychъ miejscowości są najrozmaitsze, do tego stopnia, że wyliczyć ichъ prawie niepodobna.

Osady wiejskie wъ guberniachъ litewskichъ, takъ są drobne, że składają się często zъ jednej budowli i noszą nazwę sadzib, folwarków, zaścianków, karczemi i t. p. Wъ najodleglejszej starożytności osady wiejskie występują wъ kształcie pogostu на północу i сіоля на południu. Dzia nazwę pogostu zachowały tylko osady przy kościołachъ, gdzie mieszka duchowieństwo (plebanje). Wіеś posiadająca kościółъ nazywa się zвычайnie сіолемъ, а wioską—miejscowość, gdzie się znajduje siedziba dziedzica ziemi. Słoboda (od słowa s w o b o d a), nazywa się ziemia osiadała przezъ ludzi wolnychъ, по większej części wъ bliskości miastъ. За obrębemъ miasta były posady, zamieszkałe przezъ mieszczan; do liczby teżъ posadъ zaliczyć można przedmieścia miejskie. Wъ guberniachъ północno-zachodnichъ napotykamy wъ wielkiej liczbie miasteczka czyli gródki.

Zamieszkałe miejscowości gubernji wileńskiej dzielą się на 7-mi powiatówъ, 29-ć stanówъ (cyrkulówъ), 221 osadъ miejskichъ, 11,780 osadъ wiejskichъ, spójnychъ czyli wielkichъ, 2,831 osadъ wiejskichъ drobnychъ i pojedynczychъ. Wъ ogóle wъ całej gubernji 14,832 zaludnionychъ miejscowości, takъ, że на 1 milę kwadratową przypada 19,4 miejscъ zaludnionychъ.

Administracyjno-przemysłowe, czyli miejskie osady składają: 7 miastъ gubernialnychъ i powiatowychъ, 2 niepowiatowe i nadetatowe miasta, 201 miasteczko, 5 przedmieśćъ miejskichъ i miastowychъ; 6 fabrykъ i przemysłowychъ zakładówъ. Wъ ogóle 221 osada miejska, którychъ przypada на 1 milę kwadr. 0,29, а на 100 zaludnionychъ miejscowości 1,5.

Wiejskie osady spójne czyli większe wъ gubernji wileńskiej składają się zъ 9-ciu słobódъ i słobodek, 65 сіоl, 3 osadъ, 2 сіолекъ, 6,616 wsi, 4,145 zaściankówъ, 169 majątkówъ, 7 kolonij, 7 pogostówъ i plebanij, 301 futar, 448 szlacheckichъ folwarkówъ i okolic, 3 jurydyki, 2 duchownychъ nadziałówъ, 3 przygródkówъ i derewniетъ miejskichъ. Ogólna zatemъ liczba większychъ osadъ wiejskichъ wynosi 11,780, takъ, że на 1 milę kwadratową przypada ichъ 15,4 на 100 zaśъ zaludnionychъ miejscowości 79,4.

Osady wiejskie drobne i pojedyncze wъ gubernji wileńskiej składają się zъ 1,539 дворówъ i półдворówъ, 863 folwarkówъ i 433 innychъ drobnychъ i pojedynczychъ osadъ, noszącychъ najrozmaitsze nazwy. Ogólna zatemъ ichъ liczba wynosi 2,831, takъ, że на 1 milę kwadratową przypada 3,70 drobnychъ osadъ wiejskichъ, а на 100 zaludnionychъ miejscowości 14,1.

Trzy północno-zachodnie gubernje, а mianowicie: wileńska, kowieńska i grodzieńska, posiadają średnie zaludnienia: на jedną wiorstę kwadr. przypada nie więcejъ 20 duszъ. Gubernje zaśъ: Moskiewska, Tulśka, Kurska, Połtawska, Kijowska i Podolska, formujące jedną bezъ przerwy cigeiwy, i łączące dwa najstarożytniejsze ogniska państwa rossyjskiego: Kijówъ i Moskwę, liczą więcejъ niżъ 40 на 1 wiorstę kwadratową.

Ze względu zaśъ на rozwójъ ludności miejskiej, północno-zachodnie gubernje należą do najbardziejъ zaludnionychъ. Takъ więc wъ ten sposóbъ białorusko-litewska grupa gubernijъ razemъ zъ grupą małosyjską i wielkorossyjską obejmują wъ sobie trzy historyczne ogniska stopniowego rozwoju słowiańskoruskiego plemienia, jego pierwotne posiadłości, czyli takъ nazwaną starożytną Ruś, gdy tymczasemъ młoda Ruś, czyli ziemie późniejъ nabyte odróżniają się daleko słabszymъ rozwinięciemъ się massъ miejskiej ludności i zarazemъ teżъ słabszymъ dalekimъ wzrostemъ przemysłu.

Ludność więcъ miejska, nie będącъ wъ odpowiednimъ stosunku do przeciętnegoъ zaludnienia wъ ogólności, zależy głównie odъ starożytności spokojnej, osiadłej wъ kraju ludności, i odъ jedноплеменносці zamieszkującej go ludności. Zresztą prawo to zmienia się wъ skutekъ wpływu szczególnychъ przyczynъ, które zmuszają ludność miejską do grupowania się на punktachъ dogodnychъ przedewszystkiemъ dla prowadzenia przemysłu, handlu i t. p.

Stopieńъ zaludnienia wъ ścisłymъ jestъ звяззку zъ ilością i rodzajemъ zamieszkałychъ miejscowości, i imъ jestъ większa wъ jakiej gubernji liczba zaludnionychъ miejscowości przypadającychъ на 1 wiorstę kwadratową, тѣмъ mniejsza jestъ ludnośćъ każdejъ miejscowości odrębnie uwzględnionej.

Wъ północno-zachodnichъ guberniachъ, znajdujemy minimumъ zaludnienia, czyli maximumъ rozdrobienia miejscowości zaludnionychъ. (Dalszy ciągъ nastąpi).

ROZMAITOŚCI.

Anglicy dawno jużъ najusilniejъ starają się sprzeżać zwyczajowy wъ Indjachъ palenia zion на grobachъ ichъ mezwъ. Ma się rozumieć, że ludnośćъ żeńska najzupełniejъ zgadza się zъ zdaniemъ anglikówъ, leczъ wcale inaczę patrzy на to kasta braminówъ, która znajdującъ wъ podtrzymywaniu tego wzruszającego duszę zwyczaju dziką przyjemność. Ostatnia poczta zъ Bombaja, przyniosła wiadomość, że młoda żona mejwarskiego bramina straciwszy męża, niezgodziła się pomimo zmuszenia kapłanówъ i odrzucającychъ napojówъ, ktorými ją pojono, przyjąć rolę ofiary ceremonijъ suttie (takъ się nazywa palenie wódъ). Braminі zaczęli przesładować nieszczęśliwą męczyę ją i niemogącъ zwyciężyćъ oporu, spalili ją gwałtemъ. Agentъ polityczny Anglijъ P. Edenъ dowiedziawszy się o томъ, kazałъ schwycićъ winnychъ i jednychъ skazałъ на dwolecie, innychъ на trzechnie wygnanie.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРИИ.

Table with meteorological observations for March 5th and 6th, listing temperature, wind, and other weather conditions.

Въ типографіи А. К. Киркова.